

Länsstyrelsen
Värmland

Värmländska byggnadsminnen

Fryksta gamla stationshus

Kommun:	Kil
Socken:	Stora Kil
Funktion:	Kontor
Tillgänglighet:	Området går att besöka på egen hand men själva stationshuset är inte öppet för besökare.

Beskrivning

År 1849 anlade Frykstads Jernvägs Actie Bolag (vårt lands första järnvägsbolag) en 8 kilometer lång hästbana mellan sjön Fryken och Klarälven. Banan anlades för att tillgodose behovet av transporter av järn och trä uppifrån Fryksdalen, samt spannmål med mera. Den togs i bruk samma år och var den första järnvägen i Sverige öppen för allmäntrafik. Lokdrift infördes år 1856 med loket ”Frykstad”. Det var samma år som de första normalspåriga järnvägarna i Sverige öppnades.

Banan mellan Fryken och Klarälven lades ner 1871, sedan Nordvästra stambanan mellan Arvika och Karlstad öppnats för trafik. Med det upphörde även Frykstads Jernvägs Actie Bolag. Året därpå färdigställdes ett tre kilometer långt bispår mellan Fryksta och Kil nedre. Gods som transporterats över Fryken kunde således även fortsättningsvis lastas om till järnväg vid hamnen i Fryksta för vidare transport.

Fryksta gamla stationshus. Foto: Anders Hillgren

Av protokollen för Frykstads Jernvägs Actie Bolag från den 18/6 1851 framgår att man beslutat bygga ett stationshus vid Fryksta. Byggnaden var avsedd att inhysa flera funktioner. Den skulle dels fungera som bostad åt förvaltaren, dels som expeditionslokal och station för järnvägen. Byggnaden kom att uppföras mellan åren 1851-1853 under ledning av byggmästaren och riksdagsmannen Nils Andersson efter ritningar av löjtnant Claes Adelsköld.

Byggnaden uppfördes i två våningar och var till en början en timrad byggnad utan fasadbeklädnad. 1858 kom byggnaden att reverteras och den fick då sin nuvarande stildräkt, karaktäriserad som senempir. Typiskt för dåtidens arkitektur är de rundbågiga fönstren

Efter det att Frykstads Jernvägs Actie Bolag lagt ner sin verksamhet tjänade byggnaden bland annat som bostadshus och expedition för stinsen. När Fryksta 1926 slutligen upphörde som station kom huset att stå öde några år. 1931 öppnades ett pensionat i huset. Pensionatverksamheten pågick i ca 30 år. Därefter var byggnaden återigen bostad en period. Under 1970-talet genomgick byggnaden en relativt omfattande renovering. Exteriört kom senare tiders tillägg att plockas bort, däribland en trappaltan på byggnadens södra sida samt en tillbyggnad på östra långsidan. Interiört skedde omfattande moderniseringar och det gamla stationshuset byggdes nu om till kontor. Därefter har endast smärre förändringar skett, såväl exteriört som interiört.

Skyddets omfattning i sammandrag

Stationshusets exteriör och interiör samt ett avgränsat område kring byggnaden.

För fullständiga skyddsföreskrifter, kontakta Länsstyrelsen.

Lästips

- Alrenius, C-A, *Våra järnvägar: en historik*, Stockholm 1969.
- Kullander, B, *Sveriges Järnvägs Historia*, Höganäs 1994.

Ändringsinformation

Datum: Kommentar:

2007-11-09   Första versionen - huvuddelen av informationen hämtad från tidigare byggnadsminnesbeskrivningar.